CONFERINȚA NAȚIONALĂ

COMUNISMUL ROMÂNESC

PROGRAM

24-25 NOIEMBRIE 2022

10.00-11.30: Deschiderea oficială, Sala Transilvania, Palatul Victoria
11.30-12.00: Pauză de cafea

12.00-14.00: Secțiunea I, Ipostazele comunismului românesc
Institutul de Istorie „Nicolae Iorga", Sala de Conferințe
Moderator: **Mioara ANTON**
Florin MÜLLER (Facultatea de Istorie, Universitatea din București), Definirea teoretică a comunismului târziu: cazul românesc
Sorin BOCANCEA (Facultatea de Științe Politice și Administrative, Universitatea „Petre Andrei" din Iași), Utilizarea analizei cantitative în cercetarea comunismului din România
Cristian VASILE (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga", Academia Română), Surse ale istoriei comunismului: documentele din arhiva Ministerului Culturii
Doru TOMPEA (Universitatea „Petre Andrei" din Iași), Cercetarea comunismului din România din trei ipostaze: martor activ/participant, subiect de cercetare, intervievator
Constantin BUCHET (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Lucrarea asupra trecutului, memoria națională și ieșirea din postcomunism

14.00-15.00: Pauză de prânz

15.00-17.00: Secțiunea a II-a, Occidentul imaginar: evadări și exil
Moderator: **Luciana JINGA**
Ladislau CSENDES (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Istvan BANDI (Arhivele Istorice ale Securității de Stat Ungare), Reacții ale structurilor politico-administrative ale RSR și RPU față de catastrofa de la Cernobîl. O perspectivă comparativă
Mioara ANTON (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga", Academia Română), O fugă nereușită: Stancu

Păpușoiu versus Foreign Office

Roland OLAH (Universitatea din Oradea), „Filiera maghiară de ajungere în Occident”. Trecerea frauduloasă a frontierei de vest (1980-1989)

Alexandra BARDAN (Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, Universitatea din București), „Industria pachetelor” în anii 1980: rețelele transnaționale de solidaritate din perspectiva Securității

Anca Maria STÂNGACIU (Universitatea „Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), Occidentul față în față cu rețeaua informativă a Securității din exil

ZIUA 2

25 NOIEMBRIE

Facultatea de Istorie, Sala de Consiliu

10.00-12.00

Secțiunea a III-a, Cotidianul comunist: destindere și criză

Moderator: **Ștefan BOSOMITU**

Claudia Florentina DOBRE (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, Academia Română), Comunismul cotidian: studiu comparativ privind viața femeilor din Polonia, România și RDG în anii „normalizării”

Mara MĂRGINEAN (Institutul de Istorie „George Barițiu”, Academia Română/Universitatea „Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), Resurse naturale și dezvoltare: o relație complicată în România anilor 1970

Cosmin POPA (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, Academia Română), Agricultura și reforma administrativă în strategia anticorupție a regimului Ceaușescu (1965-1968)

Dan Mihai ȚĂLNARU (Muzeul Național Cotroceni), Parazitismul social, o derivă comportamentală în România anilor ’70-’80

Daniel FILIP-AFLOAREI (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), Turiștii polonezi în atenția Securității în a doua jumătate a anilor ’80

10.00-12.00: Facultatea de Istorie, Sala 104

Secțiunea a IV-a, Îngheț ideologic și cultura protestului

Moderator: **Virgiliu ȚÂRĂU**

Andrei DĂLĂLĂU (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca), Cenaclurile culturale în câmpul puterii: instrumentalizare, narațiune și represiune la sfârșitul anilor 1950 în România comunistă

Ana Smaranda TEODORESCU (Universitatea „Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), Cronicarul teatral în comunism. Libertatea de a alege

Serinela PINTILIE (Colegiul Pedagogic „Vasile Lupu”, Iași), Muzica tinerilor din România comunistă și undergroundul protestatar. Nonconformismul lui Florian Pittiș

Bogdan JITEA (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), 1971. O cortină ceaușistă cade peste cinematografia română

Mihai BURCEA (Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului), Reprezentarea filmică a interbrigadiștilor în România

12.00-12.30: Pauză de cafea

12.30-14.30: Facultatea de Istorie, Sala de Consiliu

Secțiunea a V-a, Revoluția din 1989: surse și reevaluări

Moderator: **Matei GHEBOIANU**

Andrei URSU (Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989), Teroriștii de după 22 decembrie 1989. Compendiu al mistificării Revoluției. Stadiul cercetării la IRRD

Mădălin HODOR (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Argumente pentru o nouă periodizare a revoluției anticomuniste din decembrie 1989

Andreea BĂDILĂ (Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989), Manifestări ale luptei de rezistență în cartierul Valea Roșie din Craiova în decembrie 1989

Dumitru LĂCĂTUȘU (Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989), Prototeroriștii și acțiunile prototeroriste din Timișoara (17 - 22 decembrie 1989)

12.30-14.30: Facultatea de Istorie, Sala 104
Secțiunea a VI-a, Propagandă, educație și drepturile omului
Moderator: **Daniela POPESCU**
Constantin ILAȘ (Facultatea de Științe Politice și Administrative, Universitatea „Petre Andrei" din Iași), Reeducarea ideologică după Tezele din iulie 1971 sau despre politicile conștiinței în regimul comunist din România
Oana DEMETRIADE (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Anchete și condamnări penale după revoltele de la Motru (1981) și Brașov (1987)
Simion GHEORGHIU (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga", Academia Română), „Probleme vechi, probleme cunoscute": drepturile omului și raporturile româno-americane la sfârșitul Războiului Rece
Constantin POMPILIU-NICOLAE (Universitate Națională de Educație Fizică și Sport), Impactul comunismului asupra primului Institut de Educație Fizică și Sport din România
Ilarion ȚIU (Liceul Teoretic „Radu Popescu", Popești-Leordeni), Locul istoriei comunismului românesc în programele școlare din învățământul preuniversitar. O analiză curriculară și metodică

14.30-15.30: Pauză de prânz

15.30-17.30: Facultatea de Istorie, Sala de Consiliu
Secțiunea a VII-a, Fluxuri și refluxuri ale Războiului Rece
Moderator: **Cosmin POPA**
Liliana ROTARU (Universitatea de Stat din Moldova), Turiști români în vizorul „organelor competente" sovietice. Anul 1964
Daniela POPESCU (Universitatea din București), Dinamicile Războiului Rece - România și Turcia. Studiu de caz: vizitele oficiale ale lui Nicolae Ceaușescu în Turcia
Virgiliu ȚÂRĂU (Facultatea de Istorie, Universitatea „Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), Noi orizonturi, alte plăci tectonice. România și statele din MENA (Nordul Africii și Orientul Mijlociu) la începutul anilor șaptezeci

Alexandru AIOANEI (Institutul de Istorie „A.D. Xenopol", Academia Română), BBC și România în primii ani de după al Doilea Război Mondial

15.30-17.30: Facultatea de Istorie, Sala 104
Secțiunea a VIII-a, Istorii personale, biografii exemplare
Moderator: **Silviu MOLDOVAN**
Claudiu SECAȘIU (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Emanoil Socor, între presă, avocatură și politică. Destinul unui intelectual neistovit într-o epocă zbuciumată
Ștefan BOSOMITU (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), „Liuba și Iosca" – biografia unui cuplu comunist. Considerații preliminare
Lucian VASILE (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), Spionul nimănui. Activitatea secretă a lui Rodolf Klockner
Mihai DEMETRIADE (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), „Țara unui singur om". Cum se naște un opozant?
Victor SĂMĂRTINEAN (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), Ion Anestin: un om „de stânga", judecat pentru propaganda „de dreapta"

15.30-17.30: Facultatea de Istorie, Sala 211
Secțiunea a IX-a, Istorii instituționale
Moderator: **Victor SĂMĂRTINEAN**
Adrian Nicolae PETCU (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Biserica și comunismul în România interbelică. Cazul ortodox
Manuela MARIN (Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu/Institutul de Istorie „George Barițiu", Academia Română), Religie și emancipare: cazul romilor în România anilor 1970 și 1980
Constantin VASILESCU (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), Deținuții politici la Periprava. O analiză cantitativă
Ciprian NIȚULESCU (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Banca Română de Comerț Exterior în atenția Securității în anii '80. Cazurile Sergiu Contineanu, Dan Pascariu și Vladimir Soare

Daniel FILIP-AFLOAREI (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), Turiștii polonezi în atenția Securității în a doua jumătate a anilor '80

După anunțarea reformelor lui Gorbaciov și preluarea acestora de către Varșovia, conducerea română a avut o atitudine tot mai reticentă în raporturile sale cu Polonia. Considerându-le, mai degrabă, rezultatul unor concesii făcute Occidentului, Nicolae Ceaușescu nu doar că nu a fost de acord cu măsurile implementate de Kremlin, ci a urmărit, pe cât posibil, să reducă efectele acestora. În acest sens, relațiile româno-polone au avut și ele de suferit, devenind tot mai tensionate. Suspiciunea autorităților române a vizat nu numai chestiunile diplomatice sau economice, ci chiar și turiștii polonezi care vizitau sau tranzitau România.

Lucrarea de față pornește de la ipoteza conform căreia teama lui Nicolae Ceaușescu față de reformele lui Gorbaciov a reprezentat unul dintre factorii care au condus la tensionarea relațiilor româno-polone și la supravegherea turiștilor polonezi. Astfel, primul obiectiv presupune identificarea modului în care liderul român a perceput atât reformele sovietice, cât și adoptarea acestora de către Varșovia. În al doilea rând, voi avea în vedere felul în care percepția acestuia a influențat situația turiștilor polonezi care veneau sau tranzitau România. În cele din urmă, voi avea în vedere informațiile descoperite de Securitate și voi stabili dacă temerile acestea au fost întemeiate, precum și repercusiunile asupra relațiilor dintre cele două țări.

Pentru întreprinderea acestui demers de cercetare, am în vedere utilizarea unor surse din arhivele CNSAS, pe care le voi corobora cu corespondența diplomatică a Ambasadei Române de la Varșovia, precum și cu stenogramele cu întâlnirile bilaterale româno-polone, aflate la Arhivele Naționale.

Alexandru AIOANEI (Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”, Academia Română), BBC și România în primii ani de după al Doilea Război Mondial

Propaganda radio a jucat un rol foarte important în anii celui de-al Doilea Război Mondial, dar mai ales în anii Războiului Rece. Unele posturi de radio, precum Europa Liberă au devenit sinonime cu rezistența anti-comunistă, fapt subliniat ca atare de istoriografia română. Alte instituții radio au fost oarecum neglijate, deși, atât în anii războiului, cât și imediat după, activitatea lor nu a fost deloc una de ignorat. La microfonul BBC au vorbit personalități importante ale exilului românesc, numele lui Ion Rațiu fiind poate cel mai cunoscut. De altfel, în jurul secției în limba română s-a format o comunitate care a sancționat, prin mijloacele pe care le avea la îndemână, drumul pe care îl urma România după 1944.

Postul de radio britanic a fost principalul mijloc de informare externă în societatea românească postbelică, fapt subliniat în foarte multe lucrări memorialistice din perioadă. De altfel, activitatea postului de radio avea să intre imediat și în atenția instituțiilor de forță ale guvernelor de la București de după martie 1945. Cercetarea de față își propune, ca prin valorificarea unor surse arhivistice românești și britanice inedite, să pună în dezbaterea istoriografică activitatea BBC în raport cu România din primii ani postbelici.

MIOARA ANTON

Mioara ANTON (Institutul de Istorie „N. Iorga”, Academia Română),
O fugă nereușită: Stancu Păpușoiu versus Foreign Office

În anii ’80, România devenise o țară din care se ieșea greu și în care se intra și mai greu. Pe cale de consecință, frontierele au fost asaltate de cei care refuzau să construiască socialismul. Unii reușeau să treacă, alții, mai ghinioniști, erau prinși și retrimiși în România. La prima vedere, cazul lui Stancu Păpușoiu nu părea cu nimic neobișnuit. Încercase în două rânduri să fugă din România, iar în primăvara anului 1982 sorții păreau să-i surâdă. Numai că odată ajuns în Austria, Stancu Păpușoiu și-a dorit o altă destinație, care s-a dovedit o alegere proastă. Lipsit de bani și fără știe limba engleză, Păpușoiu poposea la Londra în aprilie 1982, și, fără să-și propună, a iscat un întreg scandal care a pus într-o lumină proastă guvernul conservator condus de Margaret Thatcher. Ministerul de Interne i-a refuzat cererea de azil și l-a expulzat fără prea multe menajamente în România. Presa britanică a acuzat guvernul conservator de lipsă de empatie și de tratare inumană a refugiaților care veneau din blocul comunist. Chemat în Camera Lorzilor să ofere explicații asupra deciziei ministerului pe care-l conducea, lordul Elton a pledat pentru rațiune și nu pentru emoție. Chiar dacă Păpușoiu deschisese un fel de cutie a Pandorei, era de preferat ca legile imigraționiste să fie respectate, astfel încât Marea Britanie să nu fie obligată să găzduiască persoane care nu îndeplineau toate criteriile pentru a fi considerate refugiate politic.

Alexandra BARDAN (Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, Universitatea din București), „Industria pachetelor" în anii 1980: rețelele transnaționale de solidaritate din perspectiva Securității

Această propunere vine în continuarea proiectului de cartografiere a rețelelor transnaționale de solidaritate și a legăturilor economice (in)formale din România socialistă (Bardan, 2022), într-o încadrare teoretică ce își propune să depășească lecturile binare specifice Războiului Rece (Yurchak, 2006: 4-8 și Reid, 2016). Imaginea canonică a economiilor de penurie din blocul comunist a fost explorată recent din perspectiva culturii socialiste a consumului (Reid, 2016; Gorsuch și Koenker, 2013; Bren și Neuburger, 2012). Alături de studiile citate, consider o definiție fluidă a consumului intern ca fiind potrivită pentru a urmări schimbări subtile, dar paradoxale ale societății românești de-a lungul anilor 1980, în ciuda, sau mai degrabă din cauza raționalizărilor, măsurilor de austeritate și a crizei economice din acest deceniu definit de procese complexe.

O poveste aparte este furnizată de „industria pachetelor", sau rețelele transnaționale de solidaritate construite din diaspora ca strategii de ajutorare pe termen lung pentru a compensa penuria regulată de bunuri de larg consum în România socialistă de-a lungul anilor 1980. M-am bazat pe modelul teoretic al lui François Constantin (1996, p. 9), și anume „rețelele transnaționale informale plurifuncționale și policentrice" ale globalizării

iemergente din anii 1980, pentru a identifica actorii acestor rețele pentru România, și anume donatori din străinătate, beneficiari din țară și intermediari, aceștia din urmă fiind întreprinderi de comerț exterior locale (ICE Comturist, ICE Romtrans), dar și companii străine (Palatinus GmbH din Elveția, Mihalache Tiberiu Int. din SUA, SARL Costel din Franța, Quelle din RFG, etc.).

Prezentarea mea își propune să exploreze „industria pachetelor" și rețelele transnaționale de solidaritate din perspectiva Securității. Lectura încrucișată a două surse, documente financiare provenite de la ICE Comturist și rapoarte ale Securității, permite examinarea modului în care aceasta din urmă a reprezentat și a încadrat trimiterea de ajutoare din străinătate (pachete, bani, vouchere de cumpărături ș.a.). O analiză calitativă de conținut a documentelor din sursele menționate va fi utilizată pentru un triplu obiectiv: (1) în primul rând, pentru a obține o reprezentare cât mai precisă a rețelelor transnaționale pe baza datelor culese de serviciile locale de securitate în încercarea lor de a monitoriza fenomenul ajutoarelor, (2) apoi, identificarea actorilor percepuți ca „problematici" de Securitate, din rețelele în care își desfășurau activitatea companiile de comerț exterior, și (3) felul în care Securitatea încadra activitățile companiilor „suspecte", precum și măsurile inițiate sau propuse pentru a contracara un fenomen considerat periculos pentru siguranța statului.

Andreea BĂDILĂ (Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989), Manifestări ale luptei de rezistență în cartierul Valea Roșie din Craiova în decembrie 1989

Începând cu seara zilei de 22 decembrie 1989, asupra Craiovei au început să se tragă focuri de armă, cu precădere asupra unităților militare din cartierul Valea Roșie, din direcția apartamentelor unor blocuri de locuințe, de la etajele superioare și acoperișurile acestora, din Parcul Nicolae Romanescu și dinspre Școala Generală nr. 29.

Pornind de la acest fapt, obiectivul prezentei comunicări este de a analiza apartenența instituțională a trăgătorilor aflați în spatele acțiunilor teroriste soldate cu nenumărate victime: morți și răniți. În urma studierii dosarelor dedicate teatrului de acțiune de la Craiova din „Dosarul Revoluției", se poate constata că aceste atacuri au fost comise de forțe loiale lui Nicolae Ceaușescu, în principal pe timp de noapte pentru a genera nesiguranță, panică și confuzie atât în rândurile civililor, cât și asupra cadrelor militare. În susținerea acestei direcții de cercetare, se adaugă și alte elemente identificate, precum muniția, focurile sporadice, armele cu amortizor sau echipamentele de ochire în condiții de întuneric, tipul de armament și direcțiile de tragere, efectele gloanțelor și leziunile provocate asupra victimelor. De altfel, direcționarea focurilor asupra unităților militare ale MApN face improbabilă acreditarea teoriei focului fratricid.

În vederea ilustrării celor de mai sus, am cercetat numeroase documente inedite atât din „Dosarul Revoluției”, cât și din dosarele victimelor, ceea ce ne-a condus la identificarea unor cazuri care exemplifică specificitatea și elementele comune ale luptei de rezistență în cartierul Valea Roșie. Dintre aceste victime, amintim pe Costinel Venus Mirea, Constantin Dindirică, Iulian Varzare, Slobodan Milorad Giuchici și Emil Doru Dumitrescu, cărora le-am alocat mici prezentări în cadrul comunicării noastre.

Nu în ultimul rând, cercetările au evidențiat că au fost omise probe esențiale din dosare, de la excluderea unor mărturii ale martorilor, expertize medico-legale referitoare la plăgile produse de gloanțe și până la descrieri ale trăgătorilor și identificarea teroriștilor ceea ce au alimentat mistificarea și au condus la rezultate superficiale cu privire la diversiunea manifestată asupra unităților militare din Craiova în anul 1989.

SORIN BOCANCEA

Sorin BOCANCEA (Facultatea de Științe Politice și Administrative, Universitatea „Petre Andrei”, Iași), Utilizarea analizei cantitative în cercetarea comunismului din România

Cercetarea comunismului din România s-a realizat prin diverse metode, de la documentare la interviu. Există, însă, anumite fapte sociale care necesită aplicarea analizei cantitative pentru a decide asupra dimensiunii lor. Am utilizat această metodă în pregătirea volumului referitor la presa studențească din Iași în ultimele două decenii de comunism, pe care l-am realizat împreună cu Doru Tompea. Despre acest fenomen s-a spus fie că a fost un instrument pe care regimul l-a creat pentru a controla studențimea, fie că a fost un debușeu necesar tinerilor studioși, o oază de libertate în acea perioadă. Pentru a evita simpla etichetare a presei studențești, am recurs la măsurarea produselor jurnalistice din toate publicațiile studențești ieșene, acțiune a cărui rezultat mi-a permis să determin gradul de ideologizare a presei studențești pe diferite perioade. Această măsurătoare mi-a dat posibilitatea să determin și contribuție ideologică a fiecărui contributor. Mai sunt și alte rezultate ale analizei cantitative pe care le voi face publice într-o lucrare dedicată tocmai analizei cantitative a presei studențești ieșene din perioada comunistă.

ȘTEFAN BOSOMITU

Ștefan BOSOMITU (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), „Liuba și Iosca” – biografia unui cuplu comunist. Considerații preliminare

Deși încă marginale, studiile biografice referitoare la comunismul românesc au evoluat mult în ultimii ani în termeni calitativi. Din punct de vedere metodologic, abordările evenimențiale și descriptive par să nu mai constituie norma, autorii fiind preocupați nu doar de personajul în sine, ci și de multiplele contexte în care acesta evoluează, influențându-i nedumeririle, deciziile și, implicit, destinul. Acest tip de abordare a permis o înțelegere mai coerentă nu doar a personajelor, ci și a punctelor de convergență dintre individ și mediile în care el evoluează.

Demersul nostru are în vedere posibilitatea/necesitatea parcurgerii a încă unui pas – către studii biografice ce au în vedere grupuri de personaje ale căror existențe încrucișate evoluează congruent, influențând astfel destinele tuturor. În cazul de față, o biografie a unui cuplu de militanți comuniști – Iosif și Liuba Chișinevschi. Comunicarea noastră propune discutarea, din punct de vedere metodologic, a modalității prin care o astfel de temă poate și trebuie să fie abordată. Vom avea în vedere chestiuni precum limitele unui astfel demers de cercetare, decupajele temporale de-a lungul cărora biografia cuplului se „rezumă” la existența doar a unuia dintre personaje, dar și maniera în care biografia unuia dintre cei doi influențează destinul celuilalt (și în ce măsură).

Constantin BUCHET (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Lucrarea asupra trecutului, memoria națională și ieșirea din postcomunism

Lucrare asupra trecutului, memorie națională și ieșirea din postcomunism

Ca fapt istoric, dar și prin prisma unei împliniri instituționale de promovare a unei politici publice în România contemporană fundamentate pe salvgardarea memoriei naționale (national remembrance), în cei peste douăzeci de ani de la înființare, Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS) a fost instituția sensibilă la această „lucrare asupra trecutului" prin atributul de distanțare temporală.Acest proces de obiectivare istorică s-a tradus și prin socializarea dreptului de acces al cetățeanului la propriul dosar întocmit de fosta poliție politică comunistă, deconspirarea informatorilor și lucrătorilor Securității, verificarea funcțiilor publice, aplicarea legilor speciale reparatorii pentru deținuții politici și persoanele perscutate, trasarea unor direcții de cercetare istoriografică, educația tinerei generații asupra trecutului comunist.

Prin această lucrare asupra trecutului, CNSAS este o instituție cheie pentru memoria timpului prezent în țara noastră, deoarece ocupă agenda publică a temelor generate de comunism prin activitățile specifice de restituire a tabloului totalitar descris de extrema stângă prin binomul stat și partid unic – poliție politică.

Practic, printr-o abordare metodologică circumscrisă unui funcționalism structural complementar desenului arhitecturii

Securității ca organizație cu atribuții de supraveghere socială și teroare de stat, putem spune că CNSAS exercită o „lucrare asupra trecutului” comunist și prin aplicarea legilor reparatorii pentru foștii deținuți politici, prizonieri de război, deportați, răzmerițați, dislocați, persecutați etnic (deși, Serviciul Informare Petenți și Repunere în Drepturi/SIPRD are o structură de personal subdimensionată), iar, în sine, pentru analiza de discurs, arhivele sunt o formă de justiție în lipsa justiției de tranziție sau operabilității legii lustrației, materializată temporar în Ungaria și Republica Cehă, cu un activism limitat – lustraczyne – în Polonia.

MIHAI BURCEA

Mihai BURCEA (Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului),
Reprezentarea filmică a interbrigadiștilor în România

În perioada 1945-1989 au existat doar două producții audiovizuale care au ca subiect al acțiunii lupta antifasciștilor români în Spania și Franța: un film documentar, realizat în 1974, și un episod dintr-un serial TV de ficțiune bazată pe fapte reale, produs în 1981. Ambele au fost filmate și difuzate în timpul regimului Ceaușescu și reflectă linia național-comunistă a partidului adoptată de Gheorghiu-Dej, în anii 1960, preluată și ranforsată de succesorul său în anii 1970-1980.

Comunicarea va cuprinde istoricul realizării celor două producții („Șoimii Carpaților" și „Lumini și umbre"), deconstruirea scenariilor, elaborate sub imperiul comandamentelor ideologice, și modul în care acestea au fost primite de critica vremii, analiza având în centru practicile de selecție a informației factuale despre evenimentele reprezentate și strategiile de manipulare discursivă susținute de practicile în cauză.

LADISLAU CSENDES
ISTVAN BANDI

Ladislau CSENDES (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Istvan BANDI (AFILIEREA INSTITUȚIONALĂ Budapesta), Reacții ale structurilor politico-administrative ale RSR și RPU față de catastrofa de la Cernobîl. O perspectivă comparativă

Dezastrul de la Cernobîl a constituit o serioasă provocare, nu numai pentru Uniunea Sovietică – pornită pe calea reformelor inițiate de către Mihail Gorbaciov –, dar și pentru țările semnatare ale Pactului de la Varșovia – printre care se aflau la acea dată atât RSR, cât și RPU. Conținutul întrebărilor la care conducătorii politici ale celor două țări și specialiștii din cele mai diferite domenii de activitate au fost nevoiți să găsească răspunsuri concrete și imediate, viza maniera în care putea fi tratată o situație de criză ale cărei efecte și proporții nu puteau fi decât imaginate, neexistând un precedent. Într-o primă fază atât autoritățile comuniste românești, cât și cele ungare s-au confruntat cu un grav deficit informațional. Apoi, după ce s-au obținut date pe linia unor surse diplomatice și prin activitatea serviciilor secrete, s-a pus problema utilizării acestora în vederea protejării populației, a vieții sociale și economice. Pe lângă urmărirea acestor scopuri, trebuiau luate măsuri pentru diminuarea eventualelor consecințe nefaste produse de accident și pentru evitarea unui colaps al comerțului exterior. În aceste condiții, diseminarea informațiilor către țările occidentale s-a făcut, în conformitate cu practica totalitaristă a vremii, prin aparatale de propagandă ale regimurilor din statele-satelit ale Moscovei, ținând cont de interesele Kremlinului. Din studiul materialelor arhivistice reiese că RPU și RSR au avut, totuși, abordări sensibil diferite pe această temă.

Andrei DĂLĂLĂU (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca), Cenaclurile culturale în câmpul puterii: instrumentalizare, narațiune și represiune la sfârșitul anilor 1950 în România comunistă

Tema pe care o propun spre prezentare are scopul de a analiza conceptul de „cenaclu literar” uzitat în documentele Securității în perioada celui de-al doilea val al represiunii împotriva intelectualității, acțiune operată și instrumentalizată de regimul comunist între anii 1956-1961. Analiza depășește stadiul interpretării politice a acțiunilor represive și este extinsă la nivelul țesăturilor și a grupurilor sociale angrenate în acțiunea de supraveghere și de control a Securității.

Argumentul susține că intelectualii, grupați în cercuri literare în care se citea literatură de sertar și se discuta liber pe baza creațiilor, știrilor sau evoluțiilor internaționale, păstrau aparențele conformării la ingerințele culturale ale sistemului în timp ce continuau a fi depozitarii unor identități și gesturi culturale pe care regimul le voia dispărute din practica socială. Intelectualii, în virtutea capitalului simbolic pe care îl posedau în interiorul comunităților în care activau, dețineau capacitatea de a influența orientarea culturală a publicațiilor, a studenților, a elevilor și a persoanelor care asistau la conferințele ținute atât în grupuri restrânse, cât și în public la ședințele cenaclurilor oficial recunoscute de autorități.

Studiile de caz asupra cărora ne vom opri sunt „cenaclurile scriitorilor naționaliști germani” din Sibiu și Brașov, condamnați la 19 septembrie 1959, cenaclurile la care participau intelectualii cuprinși în procesul „lotului Noica-Pillat”, condamnat la 24 noiembrie 1960, și cenaclului maghiar de la Baia Mare, condamnat în 1960 de Tribunalul Militar Cluj. Studiul interpretează cenaclul ca structură dinamică, fluidă și adaptată necesităților unor persoane cu o puternică înclinație culturală, a căror orientare a fost reprimată de către regim și care s-au refugiat în spațiul incert și nesigur al unor întâlniri informale ținute la domiciliu. Raportul dintre mijloacele de intruziune ale Securității în viața privată a indivizilor și capacitatea de auto-normare a grupurilor interesate de păstrarea unui interval al libertății de exprimare oferă o imagine inedită asupra dinamicii dintre establishmentul comunist și flexibilitatea unei societăți aflate în defensivă.

Concluzia preliminară este că cenaclurile și întâlnirile informale, nesupravegheate de regim, au devenit mici insule de autonomie pe care Securitatea le penetra anevoios având în vedere că însăși garanția existenței unei astfel de structuri era asigurată de încrederea reciprocă a participanților. În momentul în care participanții aveau conștiința supravegherii lor de către Securitate, cercul cultural de la domiciliu își înceta existența și se reconfigura după o nouă formulă pentru a evita punerea în practică a unor acțiuni compromițătoare. În ultimă instanță, întâlnirile private de la domiciliu au oferit Securității baza construirii unor narațiuni acuzatoare cu rol decisiv în condamnarea politică a unor grupuri de intelectuali vizați.

Oana DEMETRIADE (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Anchete și condamnări penale după revoltele de la Motru (1981) și Brașov (1987)

În ultimul deceniu al României comuniste, gesturile individuale sau colective de protest devin tot mai numeroase. Arhivele fostei poliții politice oferă informații inedite despre sute de persoane care au avut curajul să distribuie manifeste și să scrie inscripții în locuri publice, să trimită memorii și scrisori de protest unor instituții de partid și de stat sau la Europa liberă, să participe la greve spontane etc. Îmi propun să analizez modul în care au reacționat autoritățile după protestele din 1981 și 1987, soluțiile de finalizare a cazurilor și consecințele lor.

În bazinul carbonifer Motru și, peste șase ani, la Brașov, muncitorii au protestat public, au luat cu asalt sediile PCR din orașe și au distrus însemne ale autorității de partid și de stat. Unii martori susțin că minerii ar fi strigat și slogane anticomuniste. Pe străzile Brașovului, mii de persoane au scandat „Jos comunismul!", „Jos dictatura!", „Jos Ceaușescu!". Reacția instituțiilor de forță a fost brutală, pentru dispersarea protestatarilor au intervenit trupele Ministerului de Interne și ale MApN (la Motru s-au tras chiar focuri de avertisment) și s-au făcut zeci de arestări.

Anchetele participanților la cele două revolte au creat probleme autorităților. La Motru, de teama escaladării situației pe model polonez, chiar dacă minerii au fost acuzați de la început doar de distrugeri și tulburarea liniștii publice, ancheta a fost făcută

integral și fără camuflaj de Securitate. Deși infracțiunile de care au fost acuzați nu intrau în atribuțiile sale, Direcția a VI-a Cercetări Penale din DSS a trimis la Motru o echipă de anchetatori, care i-a cercetat pe cei arestați, a selectat câțiva dintre ei (majoritatea cu antecedente penale și fără susținere printre ortaci) și a dispus trimiterea lor în justiție. Întreaga procedură a fost ilegală, dar Direcția a VI-a, Procuratura Generală și Tribunalul Militar Teritorial Timișoara și-au îndeplinit misiunea nestingherite.

În perioada 15 noiembrie – 2 decembrie 1987 s-a desfășurat ancheta participanților la revolta de la Brașov. În oraș a fost trimisă o echipă mixtă Securitate-Miliție, care a interogat sute de persoane, iar cel puțin 100 au fost duse la București, în aresturile celor două Direcții de Cercetare Penală (IGM și DSS). Deși existau dovezi clare despre caracterul politic al revoltei și de această dată participanții au fost acuzați doar de infracțiuni de drept comun (distrugeri și tulburarea liniștii publice). Spre deosebire de Motru, cei 61 de muncitori selectați pentru a fi condamnați nu aveau antecedente penale, iar unii dintre ei erau apreciați ca buni profesioniști și susținuți de colegii care ar fi trebuit să-i repudieze.

Din cauza presiunilor internaționale (articole în mass-media, proteste ale unor guverne, instituții și organizații non-guvernamentale, marșuri de solidarizare etc.), anchetatorii Securității au acționat sub acoperirea Miliției, iar sentința a fost dispusă de Judecătoria (civilă) Brașov. Pedepsele au fost acordate cu suspendare, prin obligare la muncă, dar toți cei 61 condamnați

au fost deportați din Brașov. Audiențele unor oficiali la Nicolae Ceaușescu și stenogramele ședințelor CPEx demonstrează că liderul partidului a fost tot timpul la curent cu desfășurarea anchetei și cu soluția de finalizare a cazului.

O consecință a revoltei de la Brașov a fost modificarea planului de intervenție a forțelor Ministerului de Interne în caz de tulburare a ordinii publice, ordin care s-a aplicat în decembrie 1989. În același timp, curajul muncitorilor brașoveni a fost cunoscut de întreaga Românie, prin emisiunile posturilor de radio străine, iar solidarizările au fost extrem de numeroase, din ce în ce mai multe persoane asumându-și gesturi de opoziție față de un regim opresiv.

Mihai DEMETRIADE (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), „Țara unui singur om. Cum se naște un opozant”

În contextul necesității recartografierii opoziției față de regimul comunist din ultimele sale două decenii, din perspectiva cercetărilor arhivistice recente, și a statutului acesteia, respectiv a relațiilor de condiționare societale, altele decât cele cu organele puterii, îmi propun să prezint un caz. Unul foarte special, dintr-o dublă perspectivă: a reacțiilor generate în Miliție și Securitate, ca un riguros turnesol al agresivității și erorilor de analiză, de transformare a unui anonim în opozant și în al doilea rând, din cea a personajului însuși. Dispus să meargă foarte departe cu încăpățânarea, cu asumarea propriilor drepturi constituționale, cu consecințele care nu au întârziat să apară. Este povestea nașterii unui opozant, dar este și cea a represiunii aplicate și violente.

Tema este triplă, așadar: eroul meu izolat, singur și fără speranță, Inspectoratele Ministerului de Interne de la Constanța și Argeș, Securitatea și Miliția, deopotrivă, Departamentul Securității Statului însuși, prin Direcțiile sale și – nu în ultimul rând – problematica vecinilor. Represiunea este o realitate solidară. Cei dispuși să colaboreze, să facă rău sistematic, să abandoneze orice urmă de umanitate, să trădeze cu o aparte plăcere. Avem, deja, o ecuație aproape paradigmatică pentru republicile totalitare, care cred că este capabilă să aducă un plus de rigoare ecuației etice a opoziției și a costurilor ei. Dar și a valorii ei de benchmark pentru organele represive, care dezvoltă multiple metode de acțiune, de

„neutralizare” împotriva zilierului cu șase clase, devenit între timp, obiectivul „Docherul”. În fața unor astfel de oameni, regimul are capacitatea să developeze ceea ce este el în mod fundamental.

Voi analiza, așadar, acest caz, al unui om singur. Unul care nu și-a dorit niciodată să devină opozant sau rezistent. Dar a fost nevoit s-o facă, atunci când drepturile i-au fost dramatic încălcate. Ea se va baza integral pe materiale arhivistice inedite. Un nou Vasile Paraschiv? În mod cert, da. Pentru că avem de toate: răpiri, brutalizări, internare în diferite stabilimente neuro-psihiatrice, închisoare contravențională, demonstrații publice, scandal diplomatic, detentă etică. Cum se naște, așadar, un opozant? Care este lectura greșelii, atunci când organele statului sunt în culpă?

Cum se neutralizează o voce? Care sunt metodele operative de „neutralizare” și care sunt instrumentele? Ce loc poate ocupa „diferența”? Ce loc i se lasă? Ce facem cu cei care contestă, care nu sunt ca noi, care refuză să admită? Sunt doar câteva dintre întrebările la care-mi propun încercarea unui răspuns.

Claudia Florentina DOBRE (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, Academia Română), Comunismul cotidian: studiu comparativ privind viața femeilor din Polonia, România și RDG în anii „normalizării”

Viața cotidiană a femeilor din Polonia, România și RDG în așa-zisă perioadă a „dezghețului” sau „normalizării” a beneficiat, pe de o parte, de schimbările de mentalitate din societate, și, pe de altă parte de un standard de viață mai ridicat datorat industrializării și modernizării. Unda de liberalizare a avut un impact pozitiv asupra femeilor care s-au bucurat de mai mult timp liber, dar și de acces la educație și chiar la poziții de conducere.

În ciuda unei relative liberalizări, politica statului față de femei în perioada „normalizării” a fost în primul rând o politică în sprijinul mamei și al familiei. Gail Kligman sublinia de altfel că în democrațiile populare interesele bărbaților și femeilor ca cetățeni au fost subordonate interesului social și politicii economice și ideologiei statului. În acest fel, familia a devenit, într-o măsură mai mică în Polonia, sau într-o măsură mai mare în RDG și România, o „instituție publică”, un produs al conservatorismului comunist, care a susținut clasa muncitoare masculină în detrimentul femeilor.

Pe de altă parte, niciuna dintre cele trei țări comuniste nu a reușit să protejeze femeile împotriva „efectului sandwich”. Nici schema de pensii de invaliditate și de pensionare, nici sistemele de îngrijire a sănătății sau de asistență socială din comunism nu au putut să rezolve problemele legate de calitatea vieții vârstnicilor.

. De aceea, femeile din generația normalizării s-au regăsit la mijloc între a avea grijă de copiii propri și de părinții și bunicii abandonați sau prost tratați de către stat. Efectul „dublei poveri”/„al dublei zile de muncă” s-a manifestat astfel deplin și în societățile comuniste nu doar în cele occidentale.

Prezentarea propune o incursiune în viața de zi cu zi a femeilor în anii `60-`70, evidențiind evoluțiile din domeniul educației, schimbările survenite pe piața muncii, dar și modalitățile de petrecere a timpului liber. Impactul schimbărilor politice asupra vieții cotidiene este de asemenea pus în valoare subliniindu-se modalitățile prin care femeile și-au manifestat capacitatea de acțiune și reacțiune față de politicile de stat.

Simion GHEORGHIU (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, Academia Română), „Probleme vechi, probleme cunoscute”: drepturile omului și raporturile româno-americane la sfârșitul Războiului Rece

La finele anului 1985, aflat într-un turneu în țările Tratatului de la Varșovia, secretarul de stat George Shultz le atrăgea atenția liderilor comuniști că, în raporturile cu Statele Unite, respectarea drepturilor omului constituie „piatra de încercare”. Ulterior, în întâlnirile bilaterale, oficialii americani prezentau concret problemele care trezeau nemulțumire la Washington. Astfel, lui Mihail S. Gorbaciov i se cerea să respecte libertatea de a pleca din țară pentru reîntregirea familiilor și respectarea drepturilor religioase; lui Erich Honeker i-a fost transmisă „dorința” Casei Albe de a renunța la folosirea forței împotriva celor care încercau să părăsească RDG-ul; lui Todor Jivkov i s-a reamintit „rugămintea” de a renunța la persecutarea minorității turce; lui Wojciech Jaruzelski i-a cerut să discute cu „Solidaritatea” și cu Biserica Catolică; iar lui Nicolae Ceaușescu i-a fost amintită nevoia respectării dreptului la libera circulație și la libertatea religioasă, în special a cultelor neoprotestante.

Dacă, în primă fază, liderul de la Moscova a considerat comunitatea socialistă ca pe una a „egalității, în care drepturile sociale ale muncitorilor sunt garantate”, iar „drepturile omului” în înțelesul lor occidental nu erau decât „invenții ale burgheziei”,

ulterior a înțeles că fără integrarea lor în „noua gândire” politică, nu va obține nimic; în schimb, liderul de la București nu a fost capabil să înțeleagă universalitatea drepturilor omului, a căror respectare era necesară pentru progres. Conducerea română era hotărâtă să nu dea curs insistențelor Administrației americane. Elena Ceaușescu constata ironic că acestea sunt „probleme vechi, probleme cunoscute”, iar N. Ceaușescu le taxa drept „amestec în afacerile interne” și „calomnii la adresa României”.

În comunicarea noastră, pe baza materialului documentar disponibil, vom încerca sa urmărim problematica drepturilor omului, care a dus în cele din urmă la o încordare a relațiilor româno-americane. De asemenea, vom urmări dacă au existat similitudini în felul în care înțelegea respectarea drepturilor omului conducerea de la Moscova și cea de la București.

Mădălin HODOR (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Argumente pentru o nouă periodizare a revoluției anticomuniste din decembrie 1989

Revoluția anticomunistă din decembrie 1989 nu a reprezentat doar înlăturarea regimului totalitar, impus prin forță după cel de-Al Doilea Război Mondial și menținut prin exercitarea unei terorii profunde la nivelul întregii societății, ci mai ales actul fondator al statului român contemporan, un stat bazat pe respectarea valorilor democratice și a libertăților fundamentale ale omului. Această tranziție de la totalitarism la democrație, care din în cazul particular al României a necesitat o revoluție violentă, cu sacrificii umane și materiale considerabile, este principalul aspect în jurul căruia, în opinia noastră, ar trebui construit conceptul larg al acestui muzeu. Explicarea fiecărei etape și prezentarea din perspectivă cronologică a evenimentelor din decembrie 1989 ca atare, ar reprezenta astfel nu o simplă înșiruire de date, ci o bază mai largă pentru discutarea și înțelegerea diferențelor fundamentale între regimul de tip totalitar comunist și cel democratic.

Astăzi este aproape unanim acceptat de către comunitatea științifică faptul că revoluția anticomunistă a început la Timișoara, în seara și noaptea zilei de 15 spre 16 decembrie 1989, scânteia care a declanșat evenimentele fiind reprezentată de tentativa eșuată a autorităților comuniste de a-l evacua pe pastorul Lászlo Tökes din imobilul în care acesta locuia cu chirie. Există, în mod evident,

argumente extrem de puternice în susținerea acestui punct de vedere: personalitatea pastorului reformat, cunoscut opozant al regimului (dosarul de urmărire al lui Lászlo Tökes, aflat în arhiva CNSAS, conține nu mai puțin de 13 volume, cu un număr de 4990 de file.), escaladarea conflictului început inițial cu superiorii pe linie de cult, intervenția autorităților locale și a Securității, transformarea acestei lupte personale într-o manifestație deschisă anticomunistă, reacția disproporționată a organelor de represiune și, nu în ultimul rând, rapiditatea cu care nemulțumirile s-au extins și au adus în stradă un număr important de persoane. Toate acestea au fost ingrediente esențiale, care au dat contur și forță inerțială acestui protest local și spontan transformându-l în câteva zile într-o revoluție întinsă la nivelul întregii țări.

Cu toate acestea, documente descoperite odată cu deschiderea arhivelor CNSAS, reevaluări ale istoriografiei legate de subiect și, nu în ultimul rând, necesitatea unei priviri mai obiective asupra problematicii complexe a fenomenelor petrecute în anul 1989, conduc în opinia mea la necesitatea stabilirii unor noi repere cronologice. În studiul propus voi încerca o trecere în revistă a principalelor narative privind desfășurarea Revoluției Române, voi prezenta câteva secvențe desfășurate la 14 decembrie 1989 la Iași, moment care este ignorat de regulă în spațiul istoriografic și voi aduce argumente pentru includerea în discuție a unei cronologii mai largi atunci când discutăm despre aceste evenimente.

Constantin ILAȘ (Facultatea de Științe Politice și Administrative, Universitatea „Petre Andrei”, Iași), Reeducarea ideologică după Tezele din iulie 1971 sau despre politicile conștiinței în regimul comunist din România

Spre deosebire de regimurile politice liberal democratice sursa legitimității puterii clasei politice în regimurile comuniste nu a fost consimțământul cetățenilor și alegerile libere, ci adeziunea fermă și intransigentă la ideologia marxist-leninistă, eforturile de a o obiectiva schimbând și modelând violent natura realității sociale, precum și încercarea de a transforma/traduce/ transpune ideologia în veritabile idealuri regulative care orientează acțiunea, conduitele și totalitatea activităților dintr-o societate. Adevăratele motive care l-au determinat pe Ceaușescu să propună și să impună Tezele din iulie 1971 sunt încă subiect de controversă și nu cred că ar putea fixa sensul autentic al acestora. Dar ceea ce rezultă dintr-o analiză chiar și superficială a Tezelor este faptul că probabil Ceaușescu resimțea faptul că Partidul nu este suficient de intim nici măcar propriilor activiști, că nu este suficient de penetrant în toți oamenii muncii și că îi scapă „forul conștiinței”. Acesta este motivul pentru care Tezele abundă în expresii ca: „formarea conștiinței socialiste, formarea omului nou, educarea clasei muncitoare, educarea tinerilor în spiritul de clasă, partinic, al ideologiei marxist-leniniste, înarmare ideologică, stoparea otrăvirii sufletului tinerilor, schimbarea concepției, eliminarea mentalităților burgheze, arhaice, liberale din conștiința oamenilor, politica partidului să ajungă să fie considerată de către toți oamenii

muncii drept propria lor politică, ridicarea nivelului conștiinței socialiste, transformarea conștiinței oamenilor, făurirea conștientă a viitorului, luarea destinului în propriile mâini sub îndrumarea partidului, conștiință socialistă, comunistă, dezvoltarea conștiinței, clasă conștientă de rolul istoric, rolul conștiinței oamenilor, conștiința maselor, a înarma partidul cu concepția noastră, a ști ce înseamnă să fii comunist, educarea comunistă a tuturor celor pe care-i punem să facă educație comunistă altora".

Considerăm de aceea că Tezele din iulie '71 reprezintă liniile directoare ale unor veritabile politici ale conștiinței, care, din cauza puterii fără limite pe care o avea Ceaușescu, au fost „traduse, înfăptuite, transpuse în viață" în litera lor, iar distanța și durata dintre idee și faptă, dintre un gând sau o inițiativă și obiectivarea lor în politici permanente, instituții și activități curente a fost extrem de mică. Felul în care aceste politici au fost concretizate va fi reliefat printr-un studiu de caz asupra impactului multiplu pe care l-au avut măsurile de reeducare ideologică în ceea ce privește Universitatea în regimul comunist pornind de la volumul Două decenii de communism în Iașul universitar, realizat de Sorin Bocancea și Doru Tompea la Editura Institutul European, Iași, 2015.

Bogdan JITEA (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), 1971. O Cortină ceaușistă cade peste cinematografia română

Distanțarea de Moscova operată în ultimii ani ai regimului lui Gheorghiu-Dej provocase în contrapartidă o reinițiere a contactelor cu spațiul capitalist. În plan cinematografic, această evoluție politică s-a tradus prin practica coproducțiilor, a colaborărilor și a schimburilor de experiență cu parteneri occidentali. Filmele produse la Buftea intră în circuitul internațional, iar cineaștii români sunt invitați de marile festivaluri de film. Este o perioadă de sincronizare cu Occidentul, însă ceea ce e mai important, cineaștii români se conectează la curentele artistice ale momentului, rupându-se astfel de principiile realismului socialist. Este o perioadă de efervescență artistică sesizabilă atât în creșterea amprentei auctoriale ale filmelor realizate acum, cât și în apariția unui climat de dezbateri deschise, cultivat cu precădere de redacția revistei „Cinema”. Tentativa de a racorda cinematografia românească la curentele estetice ale momentului este curmată însă la scurt timp. În acest sens, prima ședință a Comisiei ideologice a CC al PCR, ținută la 23 mai 1968, se dovedește a fi decisivă pentru stoparea sincronizării cinematografiei ceaușiste cu spațiul occidental. Nicolae Ceaușescu cere cu această ocazie o cinematografie angajată politic, care să ducă o muncă de educație socialistă, aflată în permanență la dispoziția regimului. Această schimbare de optică ideologică explică de ce Reconstituirea lui Pintilie a intrat direct în colimatorul

factorilor politici, devenind prima victimă majoră a cenzurii ceaușiste. Procesul este accelerat de întâlnirile repetate ale lui Ceaușescu de la începutul anului 1971 cu creatorii și definitivat odată cu enunțarea așa ziselor „teze din iulie" care consfințesc replierea ideologică a regimului într-un nou tip de realism socialist, împănat de această dată cu o retorică virulent naționalistă.

Revenirea parțială la modelul stalinist contrastează cu evoluțiile culturale din restul regimurilor est-europene, constituind o marcă identitară a regimului Ceaușescu. Deceniul al 8-lea aduce o inflație de filme politice care construiesc o mitologie legitimatoare în jurul momentelor cele mai importante din istoria partidului.

Filmul de actualitate este la rândul său într-un grad foarte înalt de politizat, reflectând agenda internă a regimului. Occidentul este văzut din nou ca un dușman ideologic ireconciliabil și nu ca un partener comercial și artistic. Tendințele estetice care vin din acest spațiu sunt dezavuate ca fiind formaliste și străine spiritului național-comunismului ceaușist. Într-un domeniu în care capitalul, tehnica și schimbul de experiență contează într-o măsură covârșitoare, izolarea culturală afectează grav cinematografia românească, ce iese pentru mai bine de trei decenii din circuitul internațional.

DUMITRU LĂCĂTUȘU

Dumitru LĂCĂTUȘU (Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989), Prototeroriștii și acțiunile prototeroriste din Timișoara (17 - 22 decembrie 1989)

De 30 de ani, aflarea răspunsului la întrebarea „Cine a tras în noi după 22?” prezintă încă interes pentru istorici și simpli cetățeni. Căutarea unui răspuns a plasat în plan secundar acțiunile de tip terorist care au avut loc înainte de acea dată. De altfel, s-a plecat de la premisa că teroriștii si acțiunile teroriste au apărut după 22 decembrie, idee care este contrazisă de o analiză critică a documentelor create de Procuratura militară după 1989.

Cercetarea documentelor create de această instituție indică faptul că, încă înainte de apariția termenului de terorist și generalizarea acestei denumiri pentru cei care au tras în revoluționari după 22 decembrie 1989, acțiuni similare au avut loc anterior acelei zile, fiind executate de civili sau indivizi deghizați în militari în termen. Martorii audiați de Procuratură i-au identificat și asociat pe aceștia cu angajații Securității/Miliției.

Pornind de la aceste constatări, prezentarea de față urmărește să analizeze acțiunile de tip terorist desfășurate în Timișoara, între 17 și 22 decembrie 1989, prin conceptele de prototerorist și acțiuni prototeroriste. Termenul de prototerorist este utilizat cu înțelesul de persoană înarmată, parte a structurilor MI (Securitate/Miliție), care a participat înainte de 22 decembrie 1989 la acțiuni de tip terorist împotriva demonstranților anticomuniști.

Voi evidenția în comunicare atât principalele caracteristici ale acestor prototeroriști (capacitatea de infiltrare printre civili, mobilitatea lor, mijloacele tehnice pe care le aveau la dispoziție etc.), modul lor de acțiune, cât și principale fapte pe care aceștia le-au întreprins în orașul bănățean. Sursele acestei comunicări sunt documentele create de Procuratura militară după 1989.

Manuela MARIN (Universitatea Lucian Blaga din Sibiu/Institutul de Istorie George Barițiu-Cluj-Napoca), Religie și emancipare: cazul romilor în România anilor 1970 și 1980

Lucrarea mea analizează rolul religiei în susținerea cererilor de emancipare civică și consolidare a identității etnice și culturale a romilor în anii 1970 și 1980. Pe baza documentelor create de fosta poliție secretă, Securitatea, lucrarea este organizată în trei părți principale. După o introducere generală privind aspectele metodologice și teoretice ale lucrării, o primă parte este dedicată prezentării generale a situației romilor din România comunistă, precum și a principalelor inițiative menite să susțină emanciparea lor civică și implicit, recunoașterea lor ca minoritate națională. În continuare, lucrarea abordează din perspectiva „religiei trăite” trei elemente care au influențat viața religioasă a romilor în anii 1970 și 1980. Acestea sunt: persistența credințelor religioase, crearea bisericilor neoprotestante „țigănești și pelerinajul religios”. În primul caz, o asemenea abordare va arăta persistența religiei (și mai ales a religiei ortodoxe) în viața romilor, dar și începutul câștigării de teren în rândul acestui grup etnic de către cultele neoprotestante, în special de către penticostalism. Crearea unor „biserici țigănești” a devenit un prilej pentru afirmarea identității etnice a romilor, favorizând inițiativa individuală și ridicarea unor întrebări privind egalitatea în drepturi cu alte minorități naționale și respectarea libertății religioase în România comunistă. Organizarea și participarea romilor căldărari la pelerinajul

tradițional de la Mănăstirea Bistrița din 8 septembrie în fiecare an până în anul 1984 atestă nu doar vitalitatea credinței lor religioase, dar și modul în care această practică religioasă poate să susțină cererile romilor de emancipare civică.

MARA MĂRGINEAN

Mara MĂRGINEAN (Institutul de Istorie „George Barițiu”/ Universitatea „Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca), Resurse naturale și dezvoltare: o relație complicată în România anilor 1970

Expresie imediată a unui demers politic de distanțare definitivă de modelul sovietic de administrare a teritoriului, reforma administrativă din 1968 a vizat reorganizarea teritorială astfel încât să se asigure un control ceva mai eficient asupra implementării unui proiect de creștere mult mai echilibrat. În mod paradoxal, însă, reînființarea județelor avea să facă mult mai vizibile o serie de decalaje de dezvoltare între diverse regiuni ale țării în condițiile în care pe vechiul model acestea puteau fi mai eficient mascate statistic. Acesta a fost cazul unor județe precum Alba, Bistrița Năsăud, Satu Mare sau Sălaj a căror nivel de sărăcie a continuat să fie pregnant pentru o lungă perioadă de timp chiar și după 1968. Desigur, pe parcursul anilor 1970, valoarea investițiilor în zonele evident subdezvoltate a crescut semnificativ, însă chiar și așa, sumele investite în regiunile mai puțin industrializate rămâneau semnificativ mai mici comparativ cu restul țării. Istoriografia românească explică aceste diferențe din perspectiva carențelor de alocare a resurselor financiare specifice regimurilor politice cu economie de comandă. Prezentarea de față propune o distanțare de aceste lecturi argumentând că unghiul interpretativ trebuie mutat pentru a lua în calcul și o economie politică a

resurselor naturale ce a devenit extrem de importantă în contextul dezbaterilor globale privind dezvoltarea din anii 1970. Construind pe cazul industriei cuprului (Maramureș și Alba), argumentul propus aici este că multe din strategiile de creștere angajate de regimul comunist în anii 1970 au luat în calcul disponibilitatea și calitatea resurselor minerale, alocarea prioritară a investițiilor in infrastructura industrială și socială locală fiind o consecință imediată a unor calcule pragmatice ce au cântărit mult mai mult în ochii factorilor decizionali decât un proiect politic de dezvoltare omogenă a teritoriului național.

FLORIN MÜLLER

Florin MÜLLER (Facultatea de Istorie, Universitatea din București),
Definirea teoretica a comunismului târziu: cazul românesc

Tema inserției ideologiei fasciste în regimul comunist din România a fost abordată de numeroase ori în lucrările teoretice cu privire la acest subiect; ipoteza de lucru a acestui studiu este că în structura ideologico-culturală a comunismului matur din România (anii ’80, cu deosebire) s-a încastrat o formă hibridă de „criptofascism”, care, fără a schimba decisiv natura regimului, a avut un mare rol în (re)distribuirea accentelor teoretice ale acestuia; „hibridizarea criptofascistă” din comunismul românesc a luat forma resemnificării ideologiei de tip național, a temei identității naționale, masiv reprimate în anii stalinismului (1948-începutul anilor ’60). Prezentarea respinge însă ideea unei legitimări conștiente a regimului comunist din România prin „criptofascism”.

Pentru a înțelege mai bine mutațiile din câmpul ideologic comunist am reanalizat însăși natura marxismului, desfigurat la rândul său de către stalinism. Astfel devine mai inteligibilă recrudescența dezbaterilor din prezent cu privire la fascismul interbelic românesc.

Constantin POMPILIU-NICOLAE (Universitate Națională de Educație Fizică și Sport), Impactul comunismului asupra primului institut de educație fizică și sport din România

Institutul Național de Educație Fizică (actuala Universitate Națională de Educație Fizică și Sport) a fost creat în 1922-1923 la inițiativa generalului Virgil Bădulescu și cu girul familiei regale. În perioada interbelică, instituția s-a dezvoltat prin creșterea numărului de studenți, extinderea bazei materiale, dar și prin realizarea primelor cercetări în domeniu.

Instaurarea regimului comunist a venit cu aspecte pozitive și negative în existența Institutului de Educație Fizică. Ca în multe alte instituții, în primii ani ai comunismului s-a recurs la o reorganizare, materializată în primul rând printr-o epurare a cadrelor didactice, mai ales prin prisma legăturilor unora dintre profesori cu familia regală. Se consemnează creșterea numărului studenților, deoarece regimul comunist pune accent pe sportul de masă și pentru că educația fizică este introdusă în întreg învățământul în 1951-1952. Este stimulată cercetarea, mai ales în colaborări cu instituții similare din alte țări comuniste. Treptat, institutul capătă un rol central și în dezvoltarea sportului de performanță, prin studiile făcute de cadrele didactice, prin angrenarea specialiștilor săi în cadrul loturilor naționale, dar și prin cooptarea sportivilor de nivel înalt ca studenți.

O lovitură importantă pentru institut este dată prin înființarea facultăților de educație fizică în alte orașe ale țării în anii

1960. Concurența pentru a deveni student al institutului rămâne ridicată, iar statisticile regăsite în arhive vor reliefa acest aspect. Criza economică a anilor 1980 se va resimți și în activitatea instituției, care va apela la creșterea numărului de locuri pentru studenții străini.

Anul 1984 va consemna un alt moment critic în istoria institutului, care va fi forțat să-și mute sediul. Demolarea cartierului Uranus și a stadionului Republicii pentru a construi Casa Poporului a obligat conducerea IEFS să-și găsească un nou sediu, identificat în zona podului Cotroceni, pe malul Dâmboviței, într-o locație ce era administrată de Universitatea Politehnică din București. În acest fel, institutul își reorganizează activitatea și încearcă să-și reclădească identitatea.

Prezentarea se va baza pe documente din arhiva UNEFS, interviuri de istorie orală, dar și documente din Arhivele Naționale și Arhiva CNSAS, utile pentru a configura o imagine de ansamblu asupra modului în care această instituție a evoluat în perioada comunistă.

Ciprian NIȚULESCU (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Banca Română de Comerț Exterior în atenția Securității în anii '80. Cazurile Sergiu Contineanu, Dan Pascariu și Vladimir Soare

La începutul anilor '80, situația creditelor financiare ale României era dificilă. Astfel, la 27 iulie 1981, din 304 bănci contactate, 275 au refuzat să acorde RSR credite, iar cele 29 au acordat credite mici numai pe termen de o zi. Un document de atunci al Băncii Mondiale menționa că dintre țările din Europa răsăriteană, România a suferit cea mai mare cădere în situația creditului, având cel mai încet ritm de plăți și scadențe neachitate. Marile firme exportatoare refuzau tot mai frecvent deschiderea de acreditive la BRCE. Banca (înființată în 1968 prin transferul întregului personal al Departamentului Operațiuni Externe din BNR și aflată operativ în atenția Securității din februarie 1971, când i s-a deschis dosar de obiectiv) era organizată la sfârșitul anilor '80 pe șapte direcții și 32 de servicii, având 648 de angajați, dintre care 36 aveau acces la date strict-secrete de importanță deosebită, iar 155 de funcționari aveau acces la date strict-secrete. BRCE avea cinci formațiuni bancare mixte la Londra, Paris, Frankfurt pe Main, Milano și Cairo, precum și două filiale bancare la București (subordonate băncilor mixte de la Cairo și Frankfurt). Securitatea deținea în cadrul Băncii în 1988 o rețea de 58 de persoane (10 informatori, trei persoane de sprijin și 45 de „surse de informare” cu aprobare PCR), iar 19 persoane erau urmărite informativ (4 prin DUI

și 15 prin dosar de verificare, dintre care 10 cetățeni străini).

Dintre cei urmăriți informativ semnalăm succint cazurile unor oameni cu funcții importante în sistemul bancar al țării după 1989, observați de Securitate în relații cu finanțiști occidentali.

Sergiu Contineanu (n. 1937, angajat în 1961 la departamentul amintit al BNR, reprezentant al BRCE în SUA între 1978-1985, dar și director adjunct atât înainte, cât și după misiunea permanentă la New York) a fost suspectat de trădare, fiind semnalat în 1988 în relații apropiate cu consilierul economic de la Ambasada SUA din București, James Williamson (cunoscut drept cadru CIA de Securitate) și urmărit prin tehnică operativă complexă. Dan Pascariu (n. 1950, angajat în Bancă în 1973, inspector principal, despre care UM 0544 nota în 1984 că „este unul dintre principalii deținători de informații secrete și strict-secrete din BRCE", având „sarcini deosebit de importante"), era urmărit prin DUI (1984-1989; percheziții și la domiciliu) pentru relații neraportate cu diplomatul canadian Thomas Marr, George Talev, director al M.H.T. la București, atașatul comercial britanic Kenneth McKenzie ș.a. Vladimir Soare (n. 1951, angajat în BRCE în 1974) a fost semnalat prin tehnică operativă de ascultare că și-a depășit mandatul în discuțiile din august 1982 cu Stephen Ceurvorst, reprezentant „Manufacturers Hanover Trust" (MHT), căruia i-a spus și că „noi ca popor va trebui să facem față unor mari dificultăți deoarece în următorii 15 ani nu va mai lucra nimeni în mod normal cu noi". Urmărit prin DUI (1982-1984), în 1987-1988 Vl. Soare era reprezentantul BRCE în SUA.

Roland OLAH (Universitatea din Oradea), „Filiera maghiară de ajungere în Occident”. Trecerea frauduloasă a frontierei de vest (1980-1989)

Comunicare de față prezintă informații referitoare la trecerea frauduloasă a frontierei de vest (româno-maghiară) în perioada 1980-1989, punctând aspecte precum: situația minorității maghiare din România, relațiile bilaterale româno-maghiare din perioada anilor 1980 (întâlnirea de la Arad dintre Nicolae Ceaușescu și Károly Grósz), atitudinea organizațiilor civile alternative maghiare față de sistematizarea rurală din România, recunoașterea de către autoritățile centrale a fenomenului trecerii ilegale în Ungaria, activitatea Înaltului Comisar pentru Refugiați al Națiunilor Unite în Ungaria sau implicarea autorităților maghiare în sprijinirea refugiaților români (aspecte legislative, programe de sprijin social etc.). De asemenea, propun să abordez inclusiv atitudinea autorităților române față de implicarea autorităților maghiare în sprijinirea refugiaților români. Pe tot parcursul anilor 1980, numărul cetățenilor români care părăsesc România prin metode contrare legislației (trecere ilegală, rămânerea în străinătate) crește concomitent cu accentuare crizei socio-economice de la sfârșitul regimului comunist. Până la sfârșitul anului 1987, Iugoslavia reprezenta principala rută pentru părăsirea României. Ulterior, la presiunea grupurilor civile alternative, autoritățile maghiare vor recunoaște existența fenomenului refugiat și vor susține cetățenii români prin măsuri guvernamentale, iar astfel Ungaria devine

principală rută utilizată de români pentru a ajunge în Occident.

În vederea prezentării celor enumerate anterior voi folosi surse arhivistice din Arhivele Naționale ale Ungariei (Magyar Nemzeti Levéltár - MNL), Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS) și Arhivele Diplomatice ale Ministerului Afacerilor Externe. Complementar, voi utiliza presa maghiară (în special Magyar Nemzet, Magyar Hírlap, Népszabadság și Népszava) din perioada amintită, care începând cu anul 1988 se va preocupa de etnicii maghiari din România și de refugiații transilvăneni aflați pe teritoriul țării vecine.

Adrian Nicolae PETCU (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității): Biserica și comunismul în România interbelică. Cazul ortodox

În ultimele trei decenii o problemă mult frământată în istoriografia română a fost reprezentată de atitudinea adoptată de Biserica Ortodoxă Română față de regimul comunist din România postbelică. Însă, aproape deloc s-a discutat despre atitudinea acestei instituții față de comunism înainte de venirea trupelor sovietice în România, mai exact până la actul de la 23 august 1944. Aparent, această problematică pare una marginală și nu atât de complicată precum cea legată de perioada care a urmat momentului 23 august 1944. Totuși, în urma cercetărilor efectuate în biblioteci și arhive, am constatat că Biserica Ortodoxă Română a repudiat comunismul în toate formele sale, determinată atât de pericolul ideologic pe care îl reprezenta, de negare a lui Dumnezeu, cât și de forța distructivă care deja se manifestase în Rusia sovietică, iar mai apoi în Spania, respectiv în teritoriile ocupate de URSS după 1939. Afirmația noastră se bazează pe literatura teologică (publicații și cărți din mediul bisericesc) și sursele de arhivă pe care le-am cercetat și din care putem reliefa câteva coordonate ale problematicii în funcție de contextul politic și chiar geopolitic al epocii. Altfel spus, față de persecuția care se instalase cu agresivitate în Rusia sovietică, în România s-au inițiat congresele

misionare, unde clerici și teologi ortodocși români discutau despre rolul pe care BOR îl poate avea la reevenghelizarea Rusiei în cazul căderii bolșevismului. Nu au lipsit nici rugăciunile care se rosteau în bisericile din România pentru credincioși ruși aflați sub persecuție, dar mai ales întreaga literatură teologică și religioasă, prin care se dezvăluia cât de nociv este comunismul pentru spiritualitatea europeană. O atitudine tranșantă s-a înregistrat în anul 1935, când episcopatul din Mitropolia Ardealului a lansat o pastorală prin care îi îndruma pe credincioși cum să se poziționeze față de comunism.

Ultima parte a problematicii o reprezintă perioada celui de-al Doilea Război Mondial, când pentru Biserică a reprezentat un prilej de a pune în practică soluțiile aduse în discuțiile interbelice, altfel spus de a reevangheliza ținuturile pustiite de persecuția bolșevică și chiar de a blestema comunismul și pe susținătorii săi.

Serinela PINTILIE (Colegiul Pedagogic „Vasile Lupu”, Iași), Muzica tinerilor din România comunistă și „undergroundul” protestatar. Nonconformismul lui Florian Pittiș

Așa cum considera Beethoven, muzica poate schimba lumea. Există o forță de netăgăduit a muzicii, un limbaj universal care traversează orice barieră lingvistică, adresându-se direct sufletului. Ea devine o componentă socială deosebit de importantă care rezonează mai ales cu nevoia de schimbare a indivizilor. În lumea liberă (și nu doar acolo) muzica a devenit un instrument al schimbărilor sociale. Încă din Antichitate, grecii au fost printre primii care au înțeles puterea muzicii și au folosit-o ca să se revolte împotriva autorității. Platon însuși credea în forța muzicii de a influența și de a inspira masele. Astfel de percepții nu s-au schimbat foarte mult de-a lungul timpului. Astăzi muzica protestatară este asociată cu diverse mișcări, de la cele anti-război, la cele feministe sau ale minorităților sexuale. Deja se poate vorbi despre o tradiție a asocierii muzicii cu protestul social în lumea postbelică. Apariția unor posturi de radio care promovau muzică gospel, blues, jazz sau chiar muzică clasică în anii ‘60 din lumea liberă a jucat un rol esențial în mișcările sociale de pretutindeni și a avut atunci un puternic impact emoțional, resimțit până astăzi, inclusiv dincolo de Cortina de Fier. Și în țările comuniste ale Europei, începând din a doua jumătate a secolului trecut, muzica a jucat un rol deosebit de important. A existat un fenomen muzical

oficial, obedient fără rețineri regimului totalitar, însă această perspectivă nu acoperă tema cercetării de față. Paralel cu „muzica de curte” a regimului s-a putut observa coagularea, inclusiv în România comunistă, a unei mișcări muzicale aparținând fenomenului underground, cu ritmuri „importate” din lumea liberă și versuri cu dublu înțeles care puteau ocoli uneori cenzura autorităților. Însă, întrebarea care preocupă în prezent demersul nostru este legată de autenticitatea fenomenului underground românesc din acei ani: în ce măsură s-ar putea vorbi despre un protest social autentic sau mai curând de un fenomen cultural mai restrâns tolerat de autoritățile comuniste. Ce fel de manifestări artistice s-au înscris în curentele rezistenței prin cultură contribuind la erodarea regimului comunist și care au fost tendințele declarativ subversive care în realitate au reprezentat o falsă „contra cultură”, adică un debușeu prin care protestul generației tinere putea fi controlat de autoritățile statului autoritar.

Găsim în genul acesta de chestionări ale trecutului comunist o restituire necesară către prezent a unor manifestări artistice cu protagoniști consacrați (unii însă debutanți) provenind dintr-o societate în care disidența politică a fost mult prea insistent at revendicată de o elită culturală cu un trecut controversat și nu întotdeauna imaculat. În acest context se evidențiază personalitatea lui Florian Pittiș. Actor al Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra” din București s-a făcut remarcat printr-o serie de

emisiuni televizate în anii ’60. Însă, cu timpul, el a devenit și un simbol al rezistenței culturale în fața constrângerilor epocii lui Ceaușescu. Părul lung, spiritul neîngrădit, promovarea muzicii folk și a celei rock occidentale în spectacole apreciate de tineri l-au adus în ipostaza de rebel, urmărit de Securitate și supus cenzurii oficiale.

În ciuda ostracizării tot mai vizibile din anii ‘80, Florian Pittiș a influențat destinul unui număr impresionant de tineri, dezvăluindu-le printr-o dialectică originală realități ale timpului puternic contrastante cu acelea din România comunistă.

Comunicarea dezvăluie o parte din interacțiunea artistului cu publicul prin interpretarea unor mesaje sau gesturi cu ipotetic conținut protestatar.

COSMIN POPA

Cosmin POPA (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, Academia Română), Agricultura și reforma administrativă în strategia anticorupție a regimului Ceaușescu (1965-1968)

Lupta împotriva „tendințelor de îmbogățire” a fost una dintre cele mai eficiente modalități de întărire a bazei de putere a noului lider al PCR după 1965. Considerând corupția ca fiind un fenomen inerent creșterii economice, semn al retragerii tactice a controlului de partid din diverse domenii, în primii ani ai regimului, Ceaușescu a intuit încă de la început potențialul politic al luptei împotriva acesteia. Măsurile de reformare a agriculturii, menite să introducă elemente de cointeresare privată, au fost luate pe fondul unor afaceri de corupție, folosite drept pretext pentru operarea unor importante schimbări la vârf. Deși unul dintre obiectivele inițiale al acestor schimbări a fost și profesionalizarea deciziei politice, conservarea perfectă a fundamentelor politice ale sistemului de exploatare a pământului a făcut ca dezvoltarea economiei gri să continue într-un ritm accelerat și după aplicarea reformelor menite să crească autonomia decizională a exploatărilor colective. Reforma administrativă din 1968, pusă în practică sub lozinca revenirii la formele „tradiționale” de organizare, a fost în egală măsură și o încercare viguroasă a lui Nicolae Ceaușescu de a dezorganiza rețelele informale de la conducerea vechilor regiuni, cu scopul creșterii eficienței administrative, prin intermediul unui mai strict control politic asupra birocrației de partid.

Daniela POPESCU (Facultatea de Istorie, Universitatea din București), Dinamicile Războiului Rece - România și Turcia. Studiu de caz: vizitele oficiale ale lui Nicolae Ceaușescu în Turcia

Anii Războiului Rece au însemnat nu doar o competiție în toate registrele celor două blocuri implicate, dar și schimbări de perspectivă, de discurs și de raportări geopolitice regionale. De pildă, agenda de politică externă românească începând cu finalul anilor '60 indică o căutare de noi orizonturi, unele și mai îndepărtate de umbra Moscovei. Dincolo de vizitele la nivel înalt în diferite state Occidentale și de interesul față de Orientul Mijlociu, pe agenda de politică externă românească reapare prezența Turciei.

Dacă în perioada interbelică discuțiile și cooperarea diplomatică București-Ankara se aflau la apogeu, în încercarea de a contura un sistem de securitate colectivă regională în Balcani (de pildă, Înțelegerea Balcanică), anii celui de-Al Doilea Război Mondial și intrarea celor două state în sisteme/blocuri politice opuse, au dus la răcirea, cel puțin diplomatică, dintre cele două state. Mai mult decât atât, primii ani ai instaurării regimului comunist în România, trecerile ilegale de frontieră spre Turcia au declanșat în rândul opiniei publice din Turcia un discurs agresiv la adresa nou instalatului regim de la București.

Schimbările interne atât de la Ankara cât și de la București, secondate de dinamicile internaționale ale Războiului Rece, au adus o schimbare începând cu finalul anilor '60: România a fost invitată să trimită o delegație oficială la Ankara pentru discuții de

ordin economic și politic, secondată de o vizită a unei delegații turce la București. Fusese perioada în care pentru prima dată au fost organizate vizite la nivel de șef de stat între cele două. Mai mult decât atât, în cadrul acestor vizite, cu precădere în anii '80, dincolo de discuțiile economice, reapar în discuție și spațiul balcanic, securitatea regională a acestuia, rezolvarea diferendelor dintre Turcia și Grecia și o mai pronunțată orientare geopolitică.

Victor SĂMĂRTINEAN (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria ExiluluiRomânesc), Ion Anestin: un om „de stânga”, judecat pentru propaganda „de dreapta”

Biografia graficianului Ion Anestin (1900-1963) se înscrie, din punct de vedere politic și existențial, între „jaloanele istorice” ale epocii sale. Grafician, dramaturg, director de teatru, într-un cuvânt, om de cultură polivalent, Anestin era atașat de valorile stângii democratice, militând prin intermediul operei sale pentru idealuri ca lupta împotriva fascismului, oligarhiei, corupției, dar mai ales, pentru dreptate socială. Cunoscut pentru caricaturile sale din perioada interbelică în care erau reprezentați, în posturi deloc onorabile, dictatorii Adolf Hitler, Benito Mussolini și Iosif Stalin, odată cu debutul celui de-al Doilea Război Mondial, graficianul, asemenea multor artiști din generația sa, a fost mobilizat în cadrul Secției de Propagandă de pe lângă Marele Stat Major al Armatei Române.

Pe lângă activitatea propagandistică pe care o va realiza în slujba statului român, în prima parte a Campaniei din Est, Ion Anestin acceptă să ilustreze broșura intitulată „Staliniada”, a poetului Ion Vasiliad, material care vede lumina tiparului în vara anului 1941. Lucrarea este compusă din poezii în care sunt prezentate atrocitățile orchestrate de Iosif Stalin, precum și caracterul criminal al statului sovietic, toate însoțite de caricaturi sugestive realizate de Anestin.

Actul de la 23 august 1944 și toate evoluțiile politice care au rezultat din acesta au afectat în mod direct existența celor doi autori ai broșurii, atunci când, la începutul lunii decembrie a aceluiași an, autoritățile sovietice, sub acoperirea Comisiei Aliate de Control, au cerut arestarea și judecarea celor doi sub acuza de „colaboraționiști activi ai Germaniei naziste”.

În cadrul prezentării noastre ne propunem să analizăm, utilizând ca sursă principală de documentare dosarul penal (constituit din 4 volume) al lui Ion Anestin, aflat în arhiva CNSAS, modul în care a evoluat procesul intentat graficianului de către autoritățile statului, precum și consecințele ulterioare, care au decurs din acesta, asupra vieții personale a celor doi învinuiți.

Claudiu SECAȘIU (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității), Emanoil Socor, între presă, avocatură și politică. Destinul unui intelectual neistovit într-o epocă zbuciumată

Pe baza unei documentații arhivistice variate - în primul rând, dosarele personale de la Arhivele Naționale și de la CNSAS, al unor relatări memorialistice, precum și al presei timpului, comunicarea își propune să aducă în actualitate destinul unui intelectual format în climatul sfârșitului de secol al XIX-lea, urmărindu-i destinul marcat de cele două războaie mondiale, de ascensiunea comunismului și a nazismului, pe care le-a combătut, deopotrivă.

Emanoil Socor (1881-1951) sau Em. Socor după cum semna a pendulat, încă de tânăr, între gazetărie și avocatură. După studiile juridice la Iași, finalizate cu înscrierea în baroul local (1906), a colaborat mai întâi la presa ieșeană (ziarul „Opinia", revista politică și literară „Îndrumarea", 1908-1909), apoi la „Facla" (din 1910), precum și la publicații socialiste, precum „România muncitoare".

Notorietatea i-a adus-o însă broșura O rușine universitară (1911), în care l-a acuzat de plagiat academic pe A. C. Cuza, achitarea pentru acuzația de calomnie în procesul ce a urmat atrăgându-i dușmănia definitivă a politicanului antisemit și a aderenților acestuia, din presă și din viața politică.

Atras încă din anii de liceu de ideile marxiste, frecventând cercurile refugiaților ruși din Iași, în frunte cu C. Dobrogeanu-Gherea, Em. Socor s-a impus în prim-planul politicii în primii trei ani

postbelici, ca membru al Consiliului General al Partidului Socialist (1920-1921). Deși era aderent al grupării unitar-centriste, mai moderate, a ales să se solidarizeze cu camarazii săi care declanșaseră greva generală din 1920, fiind condamnat la cinci ani muncă silnică (comutată apoi într-un an închisoare), pentru „crima contra siguranței statului”, acuzație ce i-a atras peste ani atacurile frecvente ale adversarilor din presă (mai întâi, oficiosul PNL - aflat pe atunci la guvernare - „Viitorul”, campanie preluată apoi de „Universul”) și din politică (cuziștii și legionarii).

În anii următori, deși a mai participat la adunări și mitinguri ale Partidului Socialist, multe dintre ele „sparte” de comuniști infiltrați în public, Em. Socor a reluat avocatura, pe linia dreptului comercial, dar remarcându-se ca avocat al unor ziariști sau oameni politici, precum camaradul său din mișcarea socialistă, Constantin Titel Petrescu, condamnat la un an închisoare, pentru un delict de presă, prin încadrarea greșită a faptei, în contextul stării de asediu (1925).

Anca Maria STÂNGACIU (Facultatea de Studii Europene, Universitatea „Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), Occidentul față în față cu rețeaua informativă a Securității din exil

Atribuirea cvasiunanimă a caracterului anticomunist exilului românesc, inclusiv în mentalul colectiv al conaționalilor de după 1990, a constituit, mai degrabă, o formulă teoretică de supraapreciere a acestui fenomen, întrucât studiul documentelor de arhivă, dar și cel al memoriilor sau al mărturiilor a denotat, în timp, faptul că nu toți exilații, intelectuali sau de altă condiție socio-culturală, au fost sau au rămas anticomuniști. Dimpotrivă, Securitatea a acționat prin structura sa de Informații Externe pentru crearea unei rețele de agenți, surse de influență, colaboratori și informatori, ceea ce a făcut ca înfiltrările, cedările și compromisurile să fie probele cele mai evidente ale dificilului exil anticomunist. Tipologia agenților de influență i-a inclus pe românii de o anumită notorietate care au fost atrași sau i-au convins la rândul lor pe alți exilați (victime ale influenței) să răspundă apelului la patriotism și „dialogul cu țara”. Rapoartele întocmite de către ofițerii Securității au vizat orientarea intelectualilor spre desfășurarea de acțiuni de influență favorabile României și realizărilor regimului său, spre conturarea „grupului de inițiativă” al exilaților loiali, spre atingerea unor obiective tematice realizate prin derularea unor acțiuni propagandistice despre istoria Transilvaniei, antiiredentismul maghiar, naționalismul patriotard, independența, suveranitatea și semnificația politicii externe și, uneori, chiar spre folosirea lor pe linie informativă. Nu de puține ori,

încercările Securității au urmărit inclusiv discreditarea unor personalități ale exilului, ostile regimului comunist. Se poate spune că preocuparea Securității pentru sursele de influență a fost în exil apropiată celei pentru informatori sau, uneori, le-a cuprins, treptat sau concomitent, pe ambele.

O altă categorie, cea a informatorilor, a fost atrasă de poliția politică în „munca informativă”, informatorii putând fi recompensați prin sume, de multe ori destul de consistente, însă doar după verificarea lor prin alte surse și după confirmarea sincerității și a utilității informative. Recompensarea informatorilor necalificați s-a făcut, în genere, prin servicii, în cazul în care au furnizat informații utile. În acțiunea de atragere la colaborare a informatorilor sau a surselor de influență, Securitatea a apelat inclusiv la oferirea de cadouri, împrumuturi, finanțări profesionale, recompensarea afectivă sub forma susținerii familiei din România și a posibilității de a reveni în țară. Nu puține au fost contextele în care, deși s-a încercat atragerea unor intelectuali prin avizarea efectivă a plecării rudelor în afara țării, totuși, acei exilați nu au făcut compromisuri sau chiar au rămas în continuare critici ai regimului comunist. Dincolo de atitudinea represivă, abuzivă sau manipulativă a ofițerilor activi sau a rezidenților de la Roma, gestul unora dintre informatori de a fi primit bani în schimbul informațiilor furnizate Securității a echivalat cu o regretabilă formă de manifestare, dar mai cu seamă dacă acțiunile lor au avut consecințe negative asupra celor vizați de către Securitate.

ANA TEODORESCU

Ana Smaranda TEODORESCU (Universitatea „Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), Cronicarul teatral în comunism. Libertatea de a alege

Comunicarea propusă are ca scop creionarea profilului cronicarului de teatru în comunism, pornind de la două biografii relevante pentru spațiul cultural al perioadei. Trebuie menționat de la început faptul că și atunci, ca și astăzi, aceasta era o meserie „aleasă", în sensul în care erau puțini cei care alegeau să o practice, opțiunea de a o practica reprezenta cu siguranță urmarea unei chemări și întotdeauna era asumată cu fidelitate și conștiinciozitate, până la capăt. Și în cazul protagoniștilor celor două studii de caz propuse se va observa faptul că această chemare a venit neașteptat, chiar și atunci când părea că au fost deja împlinite opțiunile profesionale.

De asemenea, se va sublinia o curiozitate a meseriei de cronicar în acei ani: pentru o ideologie care opunea o vehementă rezistență față de ideea plurivalenței și care nu accepta diferențierea statutului de artist de cel al oricărui om al muncii, cu o specializare unică pusă în slujba procesului de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate, cronicarul de teatru avea posibilitatea de a activa pe mai multe planuri, în cele mai multe cazuri chiar concomitent. Astfel, întâlnim persoane care își asumau riguroasa sarcină de secretar literar în teatre importante

din capitală, dar care nu refuzau nici recenzarea unor spectacole sau realizarea unor articole de specialitate în cadrul revistelor de cultură ale epocii, altele care erau conducători de redacții teatrale sau profesori universitari, și concomitent autori ale unor studii și tratate de teorie teatrală, cu importante participări la congrese, conferințe și dezbateri internaționale. Cu siguranță, acest lucru se datora și numărului relativ mic de specialiști în domeniu.

Nu în ultimul rând, cronicarul de teatru a reprezentat o curiozitate și un element problematic și pentru Securitate. De aceea, biografiile vor fi prezentate având ca fundal această relație cu organele de Securitate, un personaj extrem de prezent, îndeosebi în viețile persoanelor publice de atunci.

DORU TOMPEA

Doru TOMPEA (Universitatea „Petre Andrei” din Iași), Cercetarea Comunismului din România din trei ipostaze: martor activ/participant, subiect de cercetare, intervievator

Tema aleasă pentru această dezbatere este rezultatul unor ipostaze în care, în post-comunism, am avut prilejul/privilegiul de a participa la dezbaterile publice, inclusiv în cadrul Universității „Petre Andrei” din Iași, privind comunismul românesc. În aceste experiențe, reproduse în mai multe volume de studii și cercetări am parcurs ipostaza de subiect de cercetare, de activ participant la experiența comunistă, dar pentru onestitatea, corectitudinea și privirea critică obiectivă, am devenit eu însumi cercetător, analist, intervievator cu multipli actori, participanți la procesele abordate, realizând o punte între martor activ, participant și multipli actori actuali la aceleași evenimente, cercetând „povestea vieții” și aplicând polifonia cercetării sociale.

Dan Mihai ȚĂLNARU (Muzeul Național Cotroceni), Parazitismul social, o derivă comportamentală în România anilor ’70-’80

Dacă modul de viață socialist reflecta „calitatea socială a vieții”, stilurile de viață - o imagine intrinsecă a vieții individuale, reflectau „calitatea reală a vieții individuale” privită prin suma unor comportamente, rutine, trăsături ale personalității, validate sau nu, în funcție de nivelul de permisibilitate din societate. În acest sens, literatura socialistă de specialitate accepta existența unor stiluri de viață, constructive și maladaptative, ce coagulau în jur întrebări, obiecții, controverse, în funcție de caracteristicile și servituțile sociale.

Stilul „social-activ”, „laic”, „creator, novator”, sunt o parte din stilurile de viață „social-pozitive”, conduite „structurate pe profesiune”, trăsături definitorii ce întruchipau idealul comunist de viață. Printre ele se regăseau și cele aflate la distanță de interesele colective, stilurile individualiste, guvernate de egoism, opuse spiritului colectivist, amendate de principiile eticii și echității socialiste. Stilul savantului, al artistului, al intelectualului, retras fiecare în „turnul de fildeș” al creației, apoi „stilul religios”, cel „conformist”, „nonconformist”, sau cel structurat pe venituri ilicite, obținute în afara retribuției garantată de stat, dădeau consistență țesutului social. Toate aceste conduite „social-negative”, deviante, aflate „în spațiul înstrăinării și marginalizării sociale”, coexistau cu cele legitimatoare, înaintate, fertile, dezirabile, „convergente cu valorile fundamentale ale societății”.

Dintre aceste comportamente evazioniste, marginale, ce subminau coeziunea traiului socialist, se desprindea „stilul de viață parazitar”, de departe cel mai încriminat de instanțele societății, inclusiv în discursul politic oficial. În orânduirea în care munca era revendicată drept una din trăsăturile fizionomice distincte, o „îndatorire de onoare”, o „obligație patriotică”, parazitismul reprezenta o incompatibilitate cu ținuta morală a omului socialist, dar și o crăpătură serioasă în temelia controlului social. Ofensiva „împotriva stilului parazitar de viață”, afirmată plenar printr-un decret al Consiliului de Stat se definea a fi o confruntare a întregii societăți dusă pe multiple fronturi. Sincopele din procesul educativ familial, instituția socială fundamentală menită să „cultive în conștiința copiilor, a tineretului, dragostea față de muncă, de adevăr”, împreună cu deficiențele formative de la nivelul structurilor școlare, erau primele redute ce trebuiau cucerite. Tentația unor câștiguri rapide, lipsite de efort, influența anturajului, obiceiurile grupului, a „cercului de prieteni”, constituiau fiecare presiuni negative asupra calității vieții, cu efecte „mutilante în plan moral”.

Parazitism social era un concept umbrelă sub care legea nu sancționa doar refuzul de a munci și substitutele muncii, cerșetoria, specula, jocurile de noroc ilegale sau munca zilieră, alte conduite nesănătoase din spectrul „comportamentului deviant” se încadrau, și ele, în tiparele „modului de viață parazitar”. Vagabondajul, prostituția, alcoolismul, violența domestică,

VIRGILIU ȚÂRĂU

Virgiliu ȚÂRĂU (Facultatea de Istorie, Universitatea „Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), Noi orizonturi, alte plăci tectonice. România și statele din MENA (Nordul Africii și Orientul Mijlociu) la începutul anilor șaptezeci

La sfârșitul anilor șaizeci, România a jucat diplomatic în multe planuri pe relația Est-Vest, devenind unul dintre actorii diferiți și activi de pe scena destinderii Războiului Rece. Pozițiile sale distincte din agenda internațională s-au potențat pe mai multe arene ale conflictului înghețat (Europa Centrală și de Est, Vietnam, China, Germania Federală), inclusiv în proaspăt reaprinsă scenă a conflictului din Orientul Mijlociu și Nordul Africii (relația cu statele arabe, dar și cu statul Israel în anii 1967-1970). Pe baza documentelor diplomatice, românești și străine, a evaluărilor făcute de agenții de spionaj din Est și Vest, vom încerca să explorăm evoluția României în acest spațiu geopolitic devenit epicentru al confruntărilor globale în anii 70. Explorate la nivel bilateral, dar și în termenii unor aranjamente/angajamente strategice, aceste relații dintre România și țările din regiune (Egipt, Irak și Iran îndeosebi), ne vor permite identificarea liniilor de acțiune diplomatică românească, respectiv percepția puterilor majore în raport cu aceste jocuri politice.

abandonul familial, huliganismul, vandalismul, anarhismul, lansarea sau răspândirea de informații false, alarmiste, ofense aduse autorităților, inclusiv refuzul de a declina identitatea și a răspunde solicitărilor instituțiilor de forță constituiau contravenții sancționate cu „închisoare contravențională de la o lună la 6 luni sau cu amendă de la 1000 la 5000 de lei”.

ILARION ȚIU

Ilarion ȚIU (Liceul Teoretic „Radu Popescu”, Popești-Leordeni), Locul istoriei comunismului românesc în programele școlare din învățământul preuniversitar. O analiză curriculară și metodică

Prezentarea pe care o propunem analizează în ce măsură elevii din învățământul preuniversitar (clasele IV-XIII/XIII) acumulează informații despre istoria comunismului românesc. Voi avea în vedere poziționarea noțiunilor despre comunismul românesc în documentele școlare, materialele didactice pe care le au elevii și profesorii la dispoziție, rigorile metodologice, precum și interesul pe care elevii îl manifestă față de subiect.

Andrei URSU (Director științific al Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989): Teroristii de dupa 22 decembrie 1989. Compendiu al mistificarii Revolutiei. Stadiul cercetarii la IRRD

Comunicarea va cuprinde trei paliere: o prezentare sintetică a unora din datele pe care le avem care dovedesc existența teroriștilor în decembrie 1989 și apartenența lor la rețeaua de „rezistenți" a Securitații; o trecere în revisă a modurilor cum s-a desfășurat mușamalizarea și mistificarea acestui subiect de-a lungul anilor; și un sumar al cercetărilor desfășurate de-a lungul timpului la IRRD și în special în ultimul an.

După 22 decembrie 1989 și în primele luni ale anului 1990 nu se îndoia multă lume de existența în carne și oase a teroriștilor și nici de coordonarea acestora de către cadre din Direcția Securității Statului. Civili, militari și chiar cadre de rang înalt din Securitate, inclusiv Iulian Vlad, fost șef al DDS, au depus mărturii în acest sens.

S-au observat pe scară largă caracteristicile teroriștilor si ale acțiunilor lor, care erau similare în toate localitățile unde s-au produs victime după fuga lui Nicolae Ceaușescu: focuri de armă disimulate de la etajele superioare și terase ale unor blocuri civile sau hoteluri, poduri de case, vile nelocuite, blocuri în constructie, case ale unor demnitari, turle de biserici, liziera unor păduri, toate aflate in proximitatea unor „obiective strategice" precum CC, MApN, Televiziune, unități militare, consilii judetene, etc. Focurile demarau cvasi-concomitent la lăsarea serii și continuau, cu intermitențe, deseori la intervale regulate de 10-15 minute, toată

noaptea. Armamentul folosit era deseori de calibru redus, sau cu gloanțe explozive, cu dispozitive de ochire pe timp de noapte, ascunzător de flacără la gura țevii. Toate aceste caracteristici au fost identificate în armamentul Securității predat armatei după 1 ianuarie 1990. Unii din teroriștii prinși au avut la ei legitimații USLA, Direcția a V-a, și alte unitați ale Securității. Caracteristicile acțiunilor teroriste au coincis cu planul „Luptei de Rezistentă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic" al Securității pentru readucerea lui Nicolae Ceaușescu la putere în cazul în care ar fi fost inlăturat de o revoltă internă la care s-ar fi alăturat Armata. Adica ceea ce s-a intâmplat pe 22 decembrie 1989.

Mistificarea care a urmat a fost complexă, și studierea presei si dosarele Revoluției relevă că aceasta a fost elaborată și plantată în spațiul public de cadre ale Securității și asociați ai acesteia din presă si chiar din mediul academic.

CRISTIAN VASILE

Cristian VASILE (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga", Academia Română), Surse ale istoriei comunismului: documentele din arhiva Ministerului Culturii

Comunicarea își propune, dincolo de situația particulară analizată, să discute cazul fondurilor arhivistice departamentale/ministeriale care conțin informații relevante privitoare la istoria comunismului românesc, dar nu au fost predate încă Arhivelor Naționale ale României. În speță, prezentarea noastră se va concentra asupra arhivei Ministerului Culturii și va scoate în evidență dificultățile de acces cu care s-au confruntat cercetătorii în tentativa lor de a studia și de a pune în circuitul istoriografic documentele emanate de la organele și instituțiilor subordonate Ministerului Culturii (cu diversele lui titulaturi post-1948: Ministerul Artelor și Informațiilor; Comitetul pentru Artă; Ministerul Învățământului și Culturii; Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă; Consiliul Culturii și Educației Socialiste).

Lucian VASILE (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc): Spionul nimănui. Activitatea secretă a lui Rodolf Klockner

În februarie 1934, la Păltiniș aveau loc campionatele naționale de ski. Primul loc la cursa combinată de sărituri și fond, una dintre cele mai dificile și solicitante probe, fusese câștigat de brașoveanul Rudolf Klockner. Era, fără îndoială, o performanță uriașă pentru tânărul de 27 de ani, care, în viața de zi cu zi, era un simplu maistru în fabricarea pastelor făinoase.

Pe lângă ipostaza de sportiv de performanță ori de meseriaș în industria alimentară, biografia lui Klockner va mai cuprinde una la fel de inedită: spion la începutul Războiului Rece. Recrutat de serviciile secrete americano-germane, Klockner va întreprinde o serie de acțiuni clandestine în România anilor 1947-1948, reușind să-și creeze o remarcabilă rețea de agenți și să furnizeze structurilor occidentale informații detaliate despre aeronautica românească și despre mișcările de trupe ale Armatei Roșii.

Însă orice noroc are și o limită. Iar pentru Klockner, momentul fatidic a fost reprezentat de arestarea sa de către serviciile de informații româno-sovietice. Ceea nu a reprezentat însă sfârșitul, ci debutul posturii de agent dublu, de spion al tuturor și, de fapt, al nimănui. Ulterior, fiind repudiat de occidentali și torturat de reprezentanții Bucureștiului, Rudolf Klockner a fost aruncat în arestul contraspionajului. Parcursul său carceral și eliberarea din 1960 nu vor face altceva decât să sporească misterul unei vieți pe cât de spectaculoase, pe atât de dramatice.

Constantin VASILESCU (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), Deținuții politici la Periprava. O analiză cantitativă

Reconstituirea istoriei unui loc al suferinței, penitenciar sau colonie de muncă, presupune un efort de cercetare serios, direct proporțional cu dimensiunea și importanța sa în sistemul represiv comunist. Dacă anumite date privind specificul unității pot fi mai lesne obținute, prin consultarea unor documente emise de administrație, informațiile particulare privind deținuții politic închiși aici reprezintă adevărata provocare, mai ales când avem în vedere o formațiune cu o capacitate de deținere de ordinul miilor de indivizi. În acest caz analiza cantitativă este binevenită, însă realizarea ei necesită surse care să concentreze informații esențiale și un volum mare de muncă. Prezentarea pe care o propun pleacă tocmai de la aceste premize și vizează un recensământ al populației concentraționare din cadrul formațiunii 0830 Periprava, bazat pe documente din Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor (AANP).

Pornind de la extragerea informațiilor esențiale despre cei peste 6000 de deținuți politic închiși în colonie, în intervalul 1959-1964, voi avea în vedere o expunere care să evidențieze informații precum zonele de proveniență, originea socială, studiile, ocupația, starea civilă, etnia, apartenența politică, categoria penală (condamnați sau internați administrativ), cuantumul pedepselor, încadrarea și transferurile în și din unitate sau decesele celor închiși aici.

În cercetarea represiunii comuniste Formațiunea 0830

CONSTANTIN VASILESCU

Periprava s-a definit ca simbol al terorii dezlănțuite, mai ales începând cu anul 2015, când, la Curtea de Apel București, a început procesul lui Ioan Ficior, fost comandant al coloniei, acuzat de infracțiuni contra umanității. Dacă justiția s-a pronunțat în această privință, istoria are, la rândul său, datoria să o facă. Numai reconstituind istoria principalelor locuri de detenție vom putea alcătui o sinteză durabilă și o narațiune coerentă. Ne dorim ca Periprava să fie parte integrantă din această narațiune.